

8982

III

Aug. St. Dr.

P

Bandthie 12.

3283 Traus.

VIII. a. 32.

19.

41. 1. 118.

MOWY
Konstytucye różne

Podczas Seymu Ordynaryinego pod Konfe-
deracyą w Warszawie agituiącego się
In Publicum.

Roku 1776.
WYDANE.

BIBLIOTHECA
VNIV. MAGELL.
CRACOVIENSIS.

8982

57.
opisany

MOWA

JASNIE WIELMOZNEGO

BIERZYNKIEGO

PISARZA ZIEMSKIEGO, ZYTOMIRSKIEGO,

P O S Ł A

Z WOIEWODZTWA KIJOWSKIEGO,

DNIA 12. PAZDZIERNIKA. 1776. ROKU.

NA SEYMIE WARSZAWSKIM

POD KONFEDERACYĄ AGITOWANYM

M I A N A.

DWIE Siły rozdzielały chęć moją. Hód serca wyciskał słowa wdzięczności, a myśl przeięta uszanowaniem Tronu y wielkością Sławy Twoiej, Miłościwy KROLU, kładła straż milczenia na skąpą moc wyrazu, że mimo czułość, z którą na tak żywe Oy-cowskiej Twoiej troskliwości jestem dowody, mimo rozum, który mnie słodkim zamiarow napelniał pojęciem mimo korzyść, która dla serc prawdziwych, czułych możności wyobrażenia się pochodzi, krępowałem sam w sobie chęć, y władzę mówienia. Przeważa tandem y wdzięczność Obywatela y powinność Posła, przerywa milczenie, rozwiązuje usta moje, a te zawsze pełne wielbienia y czci dla Pana y Króla swego powinney. Lecz gdy mądrością Twoją Najjaśniejszy KROLU przenikać skrytości same niewidzialne niemych poruszeń, czytać umiesz w twarzach haraktery gdy ci więcej jest miła ta czysta ofiara, którą szczerłość y prawda niesie do Tronu Twego, skracam wyrazy w dowodach spełniać nieskażoney wiary y gorliwości oświadczam obowiązki. Aże cięży mię powołanie powinnością tłumaczenia woli pozostałych w Domach Braci moich, cięży y własne przeświadczenie. Pozwolisz Miłościwy KROLU, do zapadłego w Generalności o Kommissyach Prawa z in-

A

tereksu Obywatelów Powiatu Owruckiego, że Starosta tegoż Grodu zakłóconych przymówić się. Nie trzeba mi ryfować obrazu Sytuacji, w których ucisk tych ubogich Obywatelów postawił, bo ten jest wiadomy W. K. Mci y Radzie tego Nieustającej, wiadomy Prześwietnym Stanom zkołatania, które z naprzykrzeniem czyni, a do którego Sąd Kommissyi na wyzucie z własności y honoru zażyty przymusza Ich. Miałam ja sposoby wzbudzające litość w sercach delikatnych, bo w interesie Obywatelów znajduję y żądanie Sprawiedliwości y Sprawiedliwość żądania; Lecz to mam honor Stanom Rzeczypospolitey przełożyć, że źródło z którego wypływa strumień nieszczęścia, dla kilkunastu familii grozi szkodliwym całemu Generałowi Kiiowskiemu wylewem y występny za brzegi słuszności wezbraniem; wyrok albowiem Sądu Kommissyi, niedość że dla tych Imion uciążliwy dla wszystkich jeszcze zostawił przykład niebezpieczny, wdawszy się w tłumaczenie przywilejów, przeciwne ustawom nie literalne, nie tak iak w sobie brzmia, naruszył Prawo 1569. Roku przy Unii W. X. Litewskiego Świętym przez poprzedników Walezy Krolewskiej Mości Narodowi poprzyjęzone szlusem wyzwalczy z posiadanych przed Unią y po Unii przed Woyną y po Woynie Siedlisk, naruszył Prawa de Securitate honorum & bonorum dla Woiewodztwa Kiiowskiego ustanowione: y ten to pociąg słuszności stał się sprężyną do przychylenia woli wszystkich obywatelów w jeden obiekt, że zniechawszy się na Sejmik Elekcyi, Pifarza do Zytomirza Uroczyste do Akt tegoż Grodu zaniesli użalenie, o naruszenie Praw sobie służących, o krzywdę zaznaionionych od dawności Imion. Ze też sama okoliczność zatrudnia y aż do uczucia wszystkich Obywatelów Woiewodztwa Kiiowskiego dotyka, świadczy Instrukcyja nam Posłom dana, którą obowiązani jesteśmy do przełożenia Stanom Rzeczypospolitey interesu y wsparcia niedołężnej ubogich Szlachty Sytuacji.

Miałem honor y Ja w tym Sądzie Kommissyi zasiadać, ale nie miałem szczęścia byź jednej y rowney konwikcyi. Z wiadomości mojej o tej sprawie to śmieie twierdzić mogę, że Dekretem 1613. Roku na Sądach relacyjnych zapadłym uwikłana została, ale że ten Dekret bez położonych Szlachcie mandatów, iak świadczą niższe dowody y kondemnaty otrzymane na Woźnych, że bez dopisaney od wszystkich tych imion y sron komparycyi, że evocatorię bo po zapadłej 1598. Roku Konstytucyi, którą z Ziemianami w Trybunale w sprawach tego rodzaju forum naznaczyła wyłączywszy Afseksoryom sprawy Juris liquidi Regii y podatkow, że nastąpił z wątpliwey atestacyi y nad myśl przepisu sporządzoney; ponieważ Dekret 1597. Roku prawnie przed Konstytucyą wyłączającą Ziemian od Afseksoryi zapadły, iako z jednym tylko Dorem rzecz była Paszyńskich, tak tych szczególnie na edukt do Woiewodztwa odesłał, w atestacyi, którą w kopii W. Starosta pokłada y w Dekret 1613. R. jest inferowana, nie inż jeden lecz wszystkie te Domy zamieszana. Położone zaś od Urodzonych Paszyńskich świadectwo przeciwne całemu pierwszemu, y w Oryginale z podpisami y pieczęciami żyjących na ten czas Obywatelów, y do myśli Dekretu poprzedzającego sporządzone, bo tym tylko z ktoremi Sprawa była, służące. Ze Szlachta wywoławszy podług Prawa iako o rzecz Ziemską do Trybunału Hoyckiego Starostę

otrzymali w Trybunale Dekret 1609, Roku odsyłający na Sejm, a zatym nie mogli in duplici foro odpowiadać, a per consequens nie słusznie Dekretem 1613. Roku podciągnięni y uciążeni. Ze na koniec Seymowym Dekretem 1631, Roku cały ten Proces, y wszystkie Dekreta uchylone y zniszczone zostały, z tey krotkiej ale rzetelney remonstracyi niech Prześwietne Stany sądzą o istocie interesu Szlachty. Ja przeświadczony jestem, że gdyby y upadli w Sprawie (czego nie rozumiem) Skarb publiczny, nie będzie miał pomnożoney kwarty, bo gdy Prawo obowiązuje, a Prawo Unii poprzyjęzone Narodów; nie inaczej tłumaczyć Przywileje tylko iak w sobie brzmią, w stanie podług istności Przywilejów iak kogo Unia zastrężyła należy ich zostawić, w żadnym zaś tych Szlachty nadaniu innego nie czytam obowiązku tylko służbę wojenną równą z innemi Obywatelami, a zatym przez samą słuszną wolną od ciężaru opłacania się. Wielkość tey sprawy, stopień prawności, w ktorej zostaje y powaga Rady niech Prześwietne Stany zastanowi, nad potrzebą wyłączenia od zapadłego w generalności o Kommissyach przepisu: Perspektywa wielkości, albo zakłóconey Szlachcie daleki do zakłócenia w Trybunale stawia widok, albo nam wszystkim Obywatelom Woiewodztwa Kijowskiego przerwe bieg sprawiedliwości ukazując, zawaleniem Regestru Woiewodzkiego, interes dwudziestu kilku domów tyleż kathegoryi, a kathegoryi od dwóch set kilkadziesiąt lat przychodzących zamykając w sobie kilkanaście niedziel czasu zabawi y zatrudni.

Stopień prawności iakiż może inny cel nastręczać, do ktorego żądanie zmierzać powinno tych ubogich obywatelów, jeżeli nie dopomnienia się u Stanów Rzepltey teraz na Sejmie potwierdzenia Praw swoich. Przychodzą albowiem tu na Sejm w sprawie tey w ktorej już Dekreta seymowe 1631. y 1634. na stronę Szlachty zapadłe poprzedziły y zniszczyły cały fundament pretenzji Starostów Owruckich zagruntowaney na Dekrecie 1613. w nienależnym Sądzie y podstępnie wyrobionym, przychodzą po Dekretach Seymowych, które długim czasem przed wojną y po wojnie akceptowane, poselską nie przerwana zawsze od należności do ciała Starostwa wyłączoną stwierdzane, a te poselskie dyspozycją Ziemiańską probowane w rewizyach popisach równie z innemi obywatelami domieszczone y wytknięte. Przychodzą na koniec niektorzy od Sądu teyże Kommissyi, a wszyscy od Rady Niestającej odesłani na Sejm. Rada albowiem mając obowiązek całości praw przestrzegać, wglądać w administracyą Kraiowey sprawiedliwości, na głos ucisku z pomocą swoją przybyć musiała Szlachcie z majątku wyzutey, do tey wspaniałey rezolucyi silne od Woiewodztwa Kijowskiego odbierając proźby y pobudki, ktorego wszyscy obywatele o naruszenie Praw sobie służących z Sądu Kommissyi wynikające zaskarżyli się.

Y te to narzekanie w dwoiakiej y Woiewodztwa y osób krzywdzie przeniknęło dusze wielkich Mężów w Radzie zasiadających, że uznali konieczną potrzebę wyrozumienia tey sprawy, a zważywszy że Sąd Kommissyi częścią z Imienników, częścią z obowiązanych, y uczestników gwałtowności, y popełnionych Zaborów był złożony, drudzy zaś Kommissarze przemocą oddaleni od sądenia; na koniec niektorzy powołani do obiawienia w tey sprawie zdania swe-

go różne y niezgadzaące się z Dekretem dali świadectwo, poznawszy z wywodu y odwodu Prawa Przywileie Szlachcie nadane y cały z gruntu interes wstrzymali uciążliwą exekucyą Dekretu y tu na Seym do Stanow Rzepltey odesłali; z powagą więc tey Magistratury nie zgodzi się już aby iej rezolucyą Trybunał, lub Sąd, który rozeznawał, bo będąc tak iak iest naywyższą w Kraiu Magistraturą decyzya iej nie może bydź tylko obiektem Seymu; a ztym przepisana w generalności o Kommissyach reguła uszczerbiać by się oczywiście zdała Rady Nieustaiącey prerogatywom, ztąd wypada, że albo Preświat: Stany delegować tu na Seymie do roztrząśnienia całego interassu, albo ufając sumiennności wielkich mężow w Radzie umieszczonych rezolucyą iej utwierdzić raczą. Idzie tu o dwie ważne okoliczności o ucalenie Praw Generalowi naszemu służących, o przyspieszenie sprawiedliwości z tych Praw dla Szlachty wypadające, do tych materyi kolega moy podał preiekt, żądając udzielney Kommissyi osobney dla tey sprawy. Ja z prełożonych przyczyn śmiałbym dopraszać się nie już Kommissyi, lecz potwierdzenia Praw y Przywileiow, jeżeli będzie w tym wola Prześ: Stanow do ktorey się odwołuję. Jeżeli zaś Prze: Stanom nie będzie przypadać do upodobania Proiekt moy, połączę dopiero żądanie moje o Kommissyą.

REGISTR

Konstytucyi y Mowów w tej
Książce Inayduiganych
Roku 1776.
WYDANYCH

	Folio
Akt Konfederacyi Generalney oboyma Narodów	x
Mowa W. Mohronoskiego y W. honory Marszał ka Konfederacyi przy zagaieniu Seymu miana . . .	2
Mowa W. Ogirishiego y W. Litt. Marszałka Konfederacyi W. Litt.	3
Nota do Departamentu Interesów Cudzo- ziemskich, do W. Graffa de Stachelberg. P. sta Rosyjskiego	4
Respons na Tej. Note	5
Mowa W. Rzewuskiego Hetmana Pol. kor.	6
W. Lipskiego Karsztel Sejm	7
Mowa Króla Imgi	8

REGISTER.

Wierze na pochwałę M. Mokronoskiego . . .	9.
Mowa W. Kraszewskiego S. W. Kórny . . .	10.
W Oginińskiego Marszałk. W. Altt. . .	11.
Douffala Łowczego N. Altt. . .	12.
Moc Ratyfikacyi z Dworem Rosyjskim . . .	13.
Mowa W. Olizara Stelm. Kórny . . .	14.
Kosiathowski . . .	15.
Gurowski Marszałk. N. Altt. . .	16.
Deputacya do examinowania Rady Nieustawczej . . .	17.
Edanie W. Xęcia Lubomirskiego Marszałk. W. Kórny . . .	18.
Mowa W. Rzewuskiego Hetmana P. Kórny . . .	19.
Edanie W. L. Branińskiego Hetmana W. Kórny . . .	20.
Głos W. Nowowiejskiego Łowcy Wyszog . . .	21.

REGISTR

Ordynacya Sadów Szymowych . . .	22
Mowa M. Gurovskiego Kancel. Przem.	23.
..... X. Młodziejewskiego Biskupa. Przem. . .	24.
Moc Ratyfikacyi z Dworem Wiedem	25.
Mowa M. Olizara S. M.	26.
Moc Ratyfikacyi konwencyi Granicznej z Dworem Berlińskim	27.
Powinności i Władza Departamentów w Radzie Niewstaigcey	28.
Zdanie M. Lubomirskiego Marszałka M.	29.
Wotum Tegoz	30.
Mowa M. Kosiakowskiego	31.
Act konwencyi między N. królem Ang. i Rzplta, a między królem Ang. Pruskim dla ulożenia granic	32.

REGISTR.

Obiawienie Ustawienia Rady. Nic ustajęcy	Folia 33
Zdanie M ^{ro} Cegińskiego Hetmana WMAŁt	34
. Branickiego Hetmana W. Korny	35
Mowa P ^{ro} Markowskiego Stólnika Mięty	36
. W. Rzewuskiego Hetmana Polny liź	37
Zdanie M. Chreptowicza Polhamy WMAŁt	38
Mowa Króla Mi	39
Deklaracya o komisaryach y Remisach z przeszłego seymu wypadłych	40
Mowa M ^{ro} Wiszowatego	41
. Bouffata	42
Zdanie J ^o Lubomirskiego Marszałk ^o W. Kory	43
Projekt względem ocelenia brygad obywatelów Kieryspor	44
Emiencyzenie Expenzy Cywilney przez Tęgi podane	45
Mowa P ^{ro} Gurovskiego k ^o Przem	46
. Malachowskiego W ^{ro} Sierad	47

J^o

RECEPTR.

Głos J. A. Sanguszkha Wdy Wotyn	48.
- - - W Markowskiego	49.
- - - Korzeniewskiego	50.
- - - Bukara	51.
- - - Bierzynskiego Karła Zytomir	52.
- - - Zielinskiego	53.
- - - Tierakowskiego	54.
- - - Rzewuskiego H. B. K. 10 0607	55.
- - - Jegor	56.
- - - Bierzynskiego	57.
Dochody Skarbu Koronnego	58.
Wydatki Koronne	59.
Mowa W Markowskiego	60.
Ubezpieczenie Summ Ziemskich	61.
Pozyczek.	62.
Obciążenie Legii cumptuarie	63.
Universal der Kron - Schatz - Commission	64.
in Auschung des Schrupf und Rauch Taback	65.
Kommission R-pltej Skarbu Koronnego - Włocław	66.

Termin zwrotu lub zgłoszenie prolongaty.

--	--

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022117

2-166.

